

rarquia: sacri Ecclesiae fautor ac --- acerrimus», La-cavalleria; «*gerarquia* --- la subordinació de unes per-sones o coses sobre altres», Lab. 1839.

DERIV.: *Jerarca* [c. princ. S. XIX, *Goigs de St. Mi-quel del Corb*, DAg.]. *Jeràrquic* Lab. 1839, del llatí *hierarchicus* id. [fi S. VI, S. Gregori el Gran, *Bull. Du C.* XII, 74]. + *Jerarquitzar*. Altres compostos de *ἱερός*: *Jeroglífic* [-gero o *hierogl.*: pintura simbòlica animada de --- sentència o inscripció ---], Lacav., pres del ll. *hieroglyphicus*, i aquest, del gr. *ἱερογλυφικός* id., compost amb *γλύπτω* 'jo gravo': anomenats així perquè se servien d'aqueixos caràcters els sacer-dots egipcis; + *jeroglificar* Labèrnia.

Giripiga, en terres del Migjorn, és una certa droga medicinal ingredient de picions i begudes, abans *giri-pigra* (on es dissimilà la *r*), de l'anterior *gerapigra*, pres del gr. *ἱερὰ πικρά*, 'amarga santa', que anomena-ren així perquè hi entrava el sèver; és mot tortosí i valencià; a Tortosa Mestre defineix «sèver secotrí» (BDC III, 99); però també s'aplica a licors condimen-tats o tornats picants per mitjà de sèver: «algun tra-quet de resòli o *giripiga*», MGadea (*T. del Xè* I, 276).

A Tortosa es tracta d'una poció tan amarga que figu-radament pren també el sentit de 'treballat literari de forta sàtira': «una gerreta d'olives, baldament siguen de les més grosses, motrudes, fargues o sevillenques; poseu-hi herba d'olives i tot lo que vullgués seu, no vos les minjaríeu: siran més amargues que una *giri-piga*», «--- del diari «La Verdad» --- si arribem al punt que D. Teodoro està de gestació literària, bar-runtant alguna d'aquelles *giripigues* que s'alçaven bam-bolla ---», Vergés i Paulí (*Espurnes* v, 60, 25); el mateix Mestre i Noè és autor d'un llibret amantit amb dites tradicionals, titulat *Giripigues Tortosines*.

Primera aparició, en unes Receptes catalanes (se-gles XIV o XV) on apareix en la forma *giripigra* publi-cat per Bos amb la nota «c'est le *yera pigra*» de Gal-lien, dont l'*Antidotaire Nicolas*, p. p. le Dr. Dorveaux (p. 36) donne la composition très complexe (*Rom.* xxxvi, 107). També va passar al castellà, on prengué la forma encara més alterada *geripliega* (1591) o *jira-plierga* (1605), DECH III, 506b49-53. *Giripigat*.

Hiero-, forma prefixada d'altres compostos cultes (DFa.). Entre ells *Hierofant*, de *ἱεροφάντης*, compost amb *φαίνω* 'jo mostro'.

Hieràtic, pres del ll. *hieraticus*, i aquest del gr. *ἱερα-τικός* 'sacerdotal', derivat de *ἱερός* [1868, *SLitCosta*; no Lab. ni Vogel; *DOrt.*, i ja en Coromines, *Vida Aus-tera*, 1908 etc.]: «jeuen aquí sense tallar, oblidats, els llibres d'un poeta, / d'alta i nadiva gràcia, *hieràtic* i orgullós, fat com l'orquídia / --- / malgastant insensat els presents exquisits de les Muses / ---» (*Les Termes de Meleagros*, O. C. 1339).

JERSEI, del fr. i angl. *jersey*, pròpiament nom de l'illa del Canal, en què ja c. 1600 es preparava la llana que serveix per fer aquest teixit. □ 1.ª doc.: c. l'any 1900, NOLLER; *DOrt*.

JEURE, originàriament *jaure*, i més antic encara

jaer, del ll. JACÈRE id. □ 1.ª doc.: *ja(s)er*, orígens (docs. de mj. S. XIII, Desclot, Llull, *VidesR*); *jaure*, 1304; *jeure*, S. XIX.

En la lletra de B. de Lliri des de Roma al seu repre-sentat, el bisbe d'Urgell, c. 1251, Ponç de Vilamur, consta l'acusació que li feien els seus enemics: «que vós éretz homicida, e que éretz deflorator virginum --- e que avietz mal mès, del bisbat, ben la meitat, e que aviets *jagut* ab vostra sor e ab vostra cosina germana, e dixeren que Gerau ere vostre fil e ---» (PPujol, *Doc. VgÜrg.*, 16.19); on es tracta de l'acc. 'tenir començ carnal' < 'dormir amb una dona', com en les *VidesR*: «si no fos una mia serventa que estava ab mi, el *jagra* ab mi carnalment», *VidesR* (f° 200r2), i molt corrent sobretot a l'Edat Mitjana.

És clar, a penes cal dir-ho, que també apareix ales-hores amb el significat de 'jeure en el llit, descansar-hi': «lohà lo sant hom de la aspre vida que sofferia en menjar, *jaer*, vestir, e en les altres coses per què lo cors és en afflicció», Llull (*Merav.*, NCL I, 140); sigui amb aquesta grafia, o amb l'arcaïtzant *jaer* (pron. *jaðér*): «volen sentir plaer en tocant coses de plaser, e en *jaer* moll, e en vestir draps fins e mo<1>ls» (ib. III, 86); «hom pre --- metrè en un clot pregon, que aquí faré, lligat ab grans ferres; e de sobre'l clot eu pausaré una archa de fust, en què faré *jaer* omes armats ---», *VidesR*, f° 225r2; també 263v2; sovint subratllant especialment la forma o material en què es descansa: «*jaure* en terra dura o sobre una post» són els remeis que preconitza StVicentF contra la sensua-litat (*Serm.* I, 167.27).

D'aquí que passi aquest verb a ser l'equivalent de 'fer nit en tal o tal lloc': «en est boscatge ha un er-mità qui fa penitència --- a la nit, si fa trop de fredor o si plou, vaig *jaer* a son hostel; de jorns jo vaig per aquesta aforest», Llull (*Merav.* II, 42.15); i d'això és una concreció en llenguatge pastoral l'acc. de 'fer jaça en una certa cabana o cortal': «que cascú, *jaém* en son cortal, aja a tendre ensús, e si gire avall, pach lo ban, e si *jau* en alberc e gira avall per péxer, pach lo ban» en un text foral de 1309 (copiat en el *Llibre Roig* de Prats de Molló, f° 81r); o bé amb el matis pregnant de 'jeure mort o greument ferit': «lo rey, cavalcant en son cavall, acostà-s là hon yaien los cavallers morts al camp, per regonèxer qui éran --- e trobà que --- hi *jabian* morts quatre rics hòmens --- entre'ls altres viu-hi *jaer* un burgès de Barcelona, qui era seu e de sa casa --- e lo rey viu-lo que *jabia* sots l'escut e encare no era ben mort, ans visquera si hom lo-n pogués levar», Desclot (NCL v, 87.21, 88.7 etc.).

En l'infinitiu, *jaer*, accentuat en la *e*, sembla haver estat encara la forma general fins a la fi del segle: «que fos caüt del pomer / c' a la cauz lo viren *jaer*», *Lleg. Rim.* Sevilla, v. 193; sens dubte alguns mss. de Desclot ja porten *jaure*, però devia ser forma encara estranya a l'autor: en el passatge citat *jaure* només figura en els mss. F i S, escrits en lletra de mj. S. XV (mentre que hi ha *jaer* o *jaber* en els més antics, O i V, de mj. S. X, cf. NCL, vol. v, p. 195).

Jaure ja a les primeres dècades del XIV: «aquest